

POSLEDNÍ KAPKA

V jedné daleké zemi, na kterou se od rána do večera smálo sluníčko, žil bohatý sedlák. Patřila mu pole, vinnice, ovocné sady a velký statek. Na statku choval drůbež, koně, krávy, kozy a ovce. Každý rok sklízel i bohatou úrodu obilí, ovoce, zeleniny a révových hroznů. Mohl si dopřát, čeho se mu zachtělo, jenže on se nedovedl radovat a pořád se zlobil. Mračil se i na zářivé slunce, jako by nevěděl, že bez tepla a světla by žádnou úrodu nesklidil.

A ten věčně nazlobený sedlák byl navíc lakomý. Aby ušetřil za krmení zvířat, na celém hospodářství si vystačil s jediným oslem! Kdysi měl zdatné tahouny muly, ale udřel je prací na poli a nové si nekoupil. Místo nich si přivedl z trhu v blízkém městečku mladého osla a nechal ho pracovat za tři.

Oslík dostal jméno Šedé kopýtko a na rozdíl od svého bohatého pána byl velký chudák. Ne snad proto, že nic neměl. Oslové na celém světě jsou na tom stejně a toužit po bohatství ještě žádného nenapadlo. I ten pohádkový osel, kterému stačilo říct „Oslíčku, otřes se“ a hned z něj padaly zlaťáky, vždycky kouzelné penízky rozdál a sám si nic nenechal. Ne, kvůli tomu to nebylo. Oslík Šedé kopýtko byl chudák proto, že měl zlého majitele. Hospodář se k němu choval ošklivě a pořád mu ubližoval.

Šedé kopýtko bydlel v malé zastrčené stáji v koutě dvora a často mu bylo smutno. V takových chvílích mluvil sám pro sebe tajnou zvířecí řečí, která není slyšet, a tudíž o jeho rozumování nikdo nevěděl. Hloupé ale nebylo, kdepak! Říkal si třeba: „Kdyby hospodář špatně viděl, kdyby nosil brýle jako pan farář a rozšlápl si je nebo je ztratil, mohl by se vymlouvat, že si rozdíl mezi oslem a koněm nevšiml. Jenže on žádné brýle nikdy neměl, vidí dobře i bez nich. Určitě ví, že jsem mnohem menší než kůň, a přitom mi ukládá ty nejtěžší práce. Spoléhá na moji sílu a vůbec ho nezajímá, jestli se mi to líbí a jak se mi na statku žije.“

To všechno byla pravda. A když oslík někdy večer nařikal únavou, sedlák se jeho skřípavému íá ani nenamá-

hal porozumět. Byl příkladem známého pořekadla, že sytý hladovému nevěří.

Hospodář vyháněl brzy ráno oslíka na dvůr. Koulel očima, práskal bičem a přikazoval čeledínovi: „Připrav se, pojedete na trh. A pospěš si, ty kůže líná!“

Čeledín Pedro naložil oslíkovi na hřbet pytle plné brambor či koše se zeleninou a vydal se s ním do městečka za kopcem.

Cesta byla hrbolatá a kamenitá, jak už to v horském kraji bývá. Šedé kopýtko byl ale šikovný a neuklouzl ani na úzkých stezkách nad propastí, kam by se kůň nikdy neodvážil. Zato když třeba jen trošku škobrtl o kámen, čeledín se hned zlobil: „Co děláš? Dávej pozor, nebo ti náklad spadne, hrách se rozkutálí a dostaneme oba!“

Pedro nebyl zlý, hospodáře se však bál jako čerta. A strach ze sedláka mělo i děvče, které večer nosilo oslíkovi do stáje seno a vodu. Někdy mu přineslo tajně pod zástěrou šťavnatou nať, kousek mrkve či řepy nebo sladkou ředkev. Dívka se jmenovala Rosita. Jméno Šedé kopýtko vymyslela pro oslíka právě ona a ráda mu tak říkala, ale taky tajně. Hospodář měl pro osla jen křik a nadávky. Říkal mu hloupý osel, nemehlo a darmojed, tak hezké jméno jako Šedé kopýtko by jistě nestrpěl.

„Chudáčku Šedé kopýtko,“ utěšovala oslíka večer ve

stáji Rosita a hladila ho po šíji. „Máš dost sena v korýtku a vody ve žlabu? Najez se a napij, dneska ses hodně nadřel. A potom si až do rána odpočiň. Dobrou noc!“

Když odešla, oslík se rozloučil s měsícem, který nakukoval oknem do stáje jako žlutý lampion. Ten někdy říkal, že mu Rosita měla dát podle barvy srsti spíš jméno Šedožluté kopýtko, a ne pouze Šedé, ale oslíkovi to bylo jedno a radši rychle usnul. Třebaže o chytrosti oslů leckdo pochybuje, Šedé kopýtko dobře věděl, že ráno bude potřebovat hodně síly a spánek mu ji dá. Denodenně totiž čekala oslíka nějaká namáhavá práce. Musel odvážet brambory, obilí, kukuřici a zeleninu do města na trh, a ještě horší byla dřina na kamenité půdě v podhůří. Chamtivý sedlák si každou chvíli vzpomněl, že by chtěl mít další pole, aby získal víc úrody. A tak čeledín Pedro někdy celý den vybíral a vykopával z neúrodné a dosud neobdělané půdy kameny, nakládal je v koších šedivákovi na hřbet a vodil ho ke strži. Tam těžké kamení vysypal, odvedl Šedé kopýtko zpátky na pole a všechno se opakovalo. Plahočili se tak spolu třeba několik dnů až do tmy. Teprve když bylo nové pole řádně vyčištěné, nastoupili do práce koně.

Sedlák oslíka hodně trápil, ale neměl rád ani ostatní zvířata. Drůbež choval jen pro vejce a maso, krávy,

kozy a ovce zase pro mléko, máslo, sýry a vlnu. Měl z nich velký užitek, a přitom mu žádný z těch živých tvorů nestál za jediné dobré slovo. Výjimkou byli koně, a nejvíc byl sedlák pyšný na dva statné hnědáky. Na ty nedal dopustit, dokonce sám dohlížel, aby o ně bylo řádně postaráno. Ostatní koně mu sloužili k orání, setí a sklizni obilí, brambor a kukuřice. Jeho dva miláckové pracovat nemuseli. Jednou v týdnu je zapřáhl do bryčky, svátečně se nastrojil a dal se odvézt do města jako pán. Sjednával tam obchody a vracel se domů až večer. Někdy přijel hodně unavený, ale nikdy nezapomněl přísně vyzpovídat čeledína Pedra, jestli oslík vykonal všechnu uloženou práci. Dal mu příkazy na druhý den, a teprve potom šel spát.

Šedé kopýtko plnil hospodářovy rozkazy bez odmluvy. Jen občas, když se směl večer po práci chvíli pást na stráni, slyšely děti až ve vsi jeho žalostné íá, íá. Přiběhly a viděly, že oslík je uvázaný u kůlu. Chodí kolem dokola, hrabe kopýtkem do hlíny a drsnou horskou trávu má dávno spasenou. Bylo jim ho líto a radily mu: „Šedé kopýtko, uteč! Běž do světa a najdi si hodnějšího sedláka! My tě odvážeme, chceš?“

Oslík ale vrtěl hlavou. Byl poctivý a věděl, že musí dál věrně sloužit pánovi, i když od něho nikdy neuslyší vlídné slovo. S takovou poslušností osli i některá jiná zvířata už přicházejí na svět.

Jenže nic netrvá věčně.

Jednoho pozdního odpoledne se statkář vracel z města v bryčce, kterou táhli jeho oblíbení hnědáci. Oslík Šedé kopýtko byl zase přivázaný ke kůlu, pásal se na kopci nad cestou a z dálky všechno sledoval. Sedlák švihal bičem do vzduchu a vesele pobízel spřežení ke klusu, když vtom něco tmavého přeběhlo přes cestu. Koně se lekli a prudce se vzepjali na zadních nohou. Bryčka se naklonila, sedlák z ní vypadl a skutálel se po kamenité stráni do rokle! Splašení koně uháněli s bryčkou tryskem pryč a hospodář je marně volal zpátky. Zůstal ležet na dně strže. Naříkal, nadával a proklínal své miláčky

hnědáky stejně jako divokou kočku, která celé neštěstí zavinila. Při pádu si pochroumal nohu a nemohl vstát, a tak se jen kroutil a vztekle křičel. Doufal, že ho někdo uslyší a přijde mu na pomoc. Jenže vesnice byla daleko a po cestě v tu večerní hodinu nikdo nešel.

A přece hospodářovo volání někdo zaslechl. Oslík Šedé kopýtko! Nastražil dlouhé uši a odpověděl: Íá! To znamenalo: Už jdu!

Šedé kopýtko poznal pána po hlase a pochopil, že ho potřebuje. Začal škubat provazem a nepřestal, dokud se mu nepodařilo uvolnit smyčku a vyvléknout z ní hlavu. Ani to nebylo moc těžké. Čeledína totiž nenapadlo, že by poslušný oslík mohl pomýšlet na útěk. A tak utáhl uzel jen lehce, aby neměl večer moc práce s jeho rozvazováním.

Šedé kopýtko klusal rychle k cestě a po ní dál až k rokli, odkud se zoufalé volání ozývalo. Když ho sedlák uviděl nahoře na okraji srázu, zvolal s úlevou: „Tys mě slyšel? Musíš mě vytáhnout nahoru, rozumíš?“

Oslík rozuměl. Opatrně sestupoval po kamenité stráni níž a níž. Zarýval kopýtko do měkké hlíny mezi balvany, aby neuklouzl, a dostal se až na dno strže. Tam se postavil se skloněnou hlavou vedle sedláka a čekal. Sedlák se s námahou zdvihl a belhavě se k oslovi přiblížil. Rukama ho objal kolem silného krku a pevně se chytil krátké hřívy. Zdravou nohou se opřel o zem a poraněnou táhl za sebou. Začala obtížná cesta vzhůru.

Šedé kopýtko napínal svaly, zadníma nohama se vzpíral o kamenitou půdu a předníma vyhledával hrbolky ve stráni, kořeny keřů a skalní výčnělky. Byl to strastiplný výstup. Hospodář se občas pokusil udělat zdravou nohou pár kroků, ale většinou napůl bezvlád-

ně ležel zvířeti na hřbetě. Když se oslík na chvíli zastavil, aby nabral dech, hned ho pobízel: „Snad nechceš odpočívat? Pospěš si, ať už jsme nahoře!“ A když Šedé kopýtko uklouzl a hledal vhodnější místo pro další výstup, sedlák ječel a huboval: „Co děláš? Chceš mě snad shodit zpátky, ty kůže líná? Přidej a nezastavuj se, nebo si to s tebou nahoře vyřídím!“

Šedé kopýtko se namáhal ze všech sil. Svaly v celém těle měl napjaté, srst zbrocenou potem, těžce oddecho-

val. Stoupal, klouzal zpátky a jen s největším úsilím se krok za krokem dostával výš. Konečně dosáhl okraje rokle. Složil zraněného sedláka do trávy vedle cesty a celý vyčerpaný si lehl vedle něho, aby si odpočinul.

Hospodáři vůbec nepřišlo na mysl, že mu věrný osel možná zachrání život. Kdyby zůstal v rokli přes noc, mohl ho třeba kousnout jedovatý had, ale to ho nenapadlo a žádnou vděčnost necítil. Měl pouze strach, že Šedé kopýtko nevstane a nedonese ho domů. Proto se přemohl a začal předstírat nezvyklou vlídnost: „Tak vidíš, že se ti to podařilo. Teď mě ale musíš ještě donést na statek, když mi koně utekli. Po cestě to půjde líp. A doma ti dám dobrou večeři – můžeš sníst sena, kolik budeš chtít! Nebudeš přece trucovat? To dělají jen hloupí tvrdohlaví osli, a ty jsi šikovný a chytrý!“

Jenže Šedé kopýtko se ani nepohnul. Mlčky se díval na sedláka lesklýma tmavýma očima a dál ležel jako zkamenělý. V zelené trávě vypadalo světlešedé tělo s úzkou hlavou a bílým znamením na čele, s krátkou černou hřívou na šíji a s křížem tmavé srsti na hřbetě jako krásná sametová hračka. Oslík byl ale živý a bolelo ho celé tělo.

Hospodář nevnímal ani jeho krásu, ani jeho utrpení. Zajímalo ho jediné – jak se co nejdříve dostat na statek.

Vtom se ozval hrkot kol a v ohybu cesty se objevila hospodářova bryčka i se spřežením. Když totiž koně přiběhli domů sami, čeledín se domyslel, že se hospodáři něco stalo. Splašené hnědáky uklidnil a vrátil se s nimi pro pána. A když ho teď našel na kraji rokle, pomohl mu do bryčky a oslíka chtěl přivázat za vůz, aby klusal za nimi.

V té chvíli se Šedé kopýtko poprvé ve svém neradostném životě vzepřel a odmítl poslušnost. A nebylo to žádné obyčejné oslí trucování, i když to tak na první pohled vypadalo. Vstal, pevně se rozkročil a silně a dlouze zahýkal, jako by říkal: Svou povinnost jsem splnil a pána jsem zachránil, ale s týráním je konec. Zlému hospodáři už sloužit nebudu, i kdyby mi sliboval hory doly!

Sedlák s Pedrem oslíkovi nerozuměli. Nejdřív mu domlouvali a poroučeli, potom se zlobili, hubovali a bičem ho nutili, aby se rozběhl. Oslík stál vedle cesty jako socha. I když se po celém těle chvěl únavou, přece nepovolil a z místa se nepohnul. A protože se začínalo stmívat, řekl nakonec sedlák mrzutě: „Necháme ho, je to hloupý a tvrdohlavý osel. Až bude mít hlad, cestu domů najde. Večeři ale nedostane, to bude trest za jeho neposlušnost.“ Práskl bičem, zavolal „Vjó, koníčkové, vjó!“ a zmizel i s Pedrem a bryčkou v prachu večerní cesty.